

„Az én kis falum” public art pályázathoz

ARCHAIKUS SZŐLŐ-ÜNNEP REKONSTRUKCIÓ / Árnyékszínház „Derűből – borút „

Palkonya, pincesor

10 nap alatt rekonstruálni, és eljátszani a falubeliek bevonásával, a mélységes mély múltak kútjában szünnyadó, *archaikus szőlő-ünnep rituáléját*, - kutatás, restaurálás, konstruálás, tárgy-képzés, szöveg-sarjasztás, ritualizáció, imitáció - egyre fokozódó ütemben alakuló „valóságba lépését”.

Az első napon a faluba érkező színészek – itt, mint kutató-rekonstruktőrök, és kérdező-biztosok, lelkes dokumentátorok, a tevékenységüket követő operatőrrel – fokozatosan változnak át a rítus közvetítőivé, beavatódó médiummá, és mediátori minőségükben a falu hétköznapi lakosait is bevonják a „határátlépés” kulturális performanszába.

Az elmélet szerint. A gyakorlat pedig a jól előkészített forgatókönyv pudingpróbája. Minden a lakosokkal való kapcsolatfelvétel intenzitásán és minőségén múlik. A „forgatókönyv” szerint adottság, „ténykérdés”, kutatás és feltárás szerint Palkonya ókori, római településként létezett, egészen speciális szőlő- , és Dionüszosz-kultusszal. Híres-hírhedt *dionüsziaiának* – itt a szürethez igazodva október körüli 10 napos ünnep,- messzeföldön híre járt, rengeteg utazó, ókori turista látogatta különös, ősoleg szőlőtőkkeit, titokzatos pincéinek kitüntetett sorát. Egyes utazók, laikus történetírók szerint maga Dionüszosz is itt bukkant a napvilágra. Mondák keringenek arról a pincéről is, ahonnan egyenes átjárás adódik az Alvilágba. Dionüszosz és Perszephoné körtáncban együtt ünnepelteti magát, fel-felbukkan Koré.

A „ténykérdés”-fikciót erősítik levéltári leletek, ókori szerzők keresztutalásai, középkori homályos idézetek, népi hiedelmek és legendák továbbélése, egy archaikus szöveg-fragmentum fölbukkanása, képek, mozdulatok, érzetek leírása; kellékek sorolása, egyes tárgyi töredékek felszínre kerülése.

Oknyomozó csapatunk a fikció szerint ennek felderítésére érkezik, illetve szondáztatni, mélyinterjúzni a mai lakosokat, van-e valami üledéke bennük, akár mesékben, álmaikban, szokásaikban, tudattalan mélyáramukban ennek az örökségnek.

Öntudatos, szakmailag képzett csapatunk megfigyelendő benszülötteknek tekinti a falusiakat. (Utazunk 15 kilométert, és kilépve metro-szükségleteink varázsköréből, máris képesek vagyunk bárkit barbárnak, benszülötteknek tételezni. A legszomorúbb az egészben, hogy ők magukat is hajlandók ebben a kontextusban értelmezni és leértékelni...)

A rekonstrukciós munka során nem csak kérdések, beszélgetések által igyekszünk bevonni a lakosokat, hanem tevékenységekbe való bekapcsolással is – pl. a „mozaik-út” újbóli lerakásával, a pincesori örökmécsek őrzésével, a vers-feliratok kiválasztásába, és elkészítésébe (ültetések);(Georg Trakl, Hölderlin, Nietzsche-vers-részletek eminensen; néhány ókori töredék is)

a verssorokról elinduló gondolatjátékok és értelmezési kísérletek szellemi terepére; a rituáléhoz tartozandónak vélt kellékek elkészítésébe, és „rendeltetészerű használatba vételére”. Tíz pince, tíz ajtó, tíz üreg, tíz modul, tíz felirat, tíz gondolatkísérlet, tíz legendaképző történet, tíz személy. A tizedik, a valamennyiünk által kiválasztott-megnevezett pinceajtó feltárlásával életre kel a rítus – az alapítás tart – újra ott-itt vagynak-unk. Möbius-kígyó.

A tizedik nap az ünnep és szótlán búcsú. Ami megtörténik.

Csapatunk színészei persze napról-napra többet vesznek magukra az „odaátból”; a rítus kiderülő elemei fokról-fokra birtokba veszik, kihalóképeket a magukét játékosainkból.

Színészeinknek mégis úgy kell játszaniuk, hogy derűs iróniával érzékeltessék mindebben a komoly átalakulásban is a játékot; és a kommunikációs készségük is érintetlen maradjon, sőt – képesek legyenek eme velük történőbe mégjobban bevonni a civileket. Valószínűleg jobban menne mindez egy civilizálatlanabb faluközösségben, ekképpen viszont épp erre a kapcsolatteremtés-típusra épül a játék, projektünk alap-intenciója!

Palkonya jól szituált, rendezett és kellemes kistelepülés. Nyilvánvalóan nem reprezentálja a magyar vidék, a magyar falu átlagát. Az átlag magyar faluról sajnos keserű képek peregnek az ember fejében – kihalófélben lévő, poros, siralmas lapály a verőfényben, munkanélküliség, infrastruktúra hiánya, mélyszegénység, iskolázatlanság, ingerszegénység, szegregáció, építészeti kaotikus falukép, lassú reménytelenség, akiket ittfelajtottak, isten és ember elhagyott. *Segíts magadon – isten is megsegít!* Sokan mondogatják, mintegy mantraként a magukra abszolút reflektálni képtelen mélyszegényeknek. Ezzel az erővel azt is mondhatnánk nekik, hogy : *Gnothi se auton! Ismerd meg tenmagad!*

Viszont egy kellemes, jól szituált, infrastruktúrával és a kultúra szerelvényrendszerével ellátott település lakosait szembesíthetjük, szembesíteni érdemes talán a kultúra, a művészet „extra”, értelmetlen, felesleges és „egzaltált” hajtásaival és értelmezésével. Hogy a kultúráról alkotott képzetük ne állapodjon meg, és ne elégedjen meg az iskolai „jól teljesítés”, az „ötösre hajtás” feltételrendszerének teljesítésével; és a művészetről kialakított elképzelésük ne szolgáltatásként azonosítsa azt, ne merüljön ki díszítőművészeti funkcióban! Félő, és kellemetlen, hogy az üzleti szempontból persze hasznos „bortúrák” kimerülnek a rutinszerű turista-itatásban; a falu műélvezete pedig kiteljesedik az évenkénti „bordal-fesztiválban”. Kellemesen, ésszerűen, hasznosan és realistán telnek a napok.

Legyen ez a tanulmányi séta, az örökös átváltozás, a zöld nedvek színháza. Új bor zöld csatornáin, arra, hazafelé. Legyen reális helyett – *szakrális*, naturális helyett – *numinózus*, hétköznapi helyett – *szubtilis*, józan helyett – nem matt részeg, nem ittas, hanem *mámoros* ! Legyen mindeközben váratlan, közvetlen, baráti, vallástalan, nem-személyeskedő, és *vendégség*. Ráadásul az egész alakuló, és kialakuló kapcsolatrendszert, és mű-alakulást, és kibontakozást *végigköveti egy operatőr!* Vagyis minden megnyilvánulás, nyílás-bezárulás, megszólalás és nevetés végleges és rögzített lesz, vállalandó és az örökidőkre rögzített.

És mindez bájos, szellemes és csábító-vonzó legyen – legyen kedvük csatlakozni, játszani, magunkon nevetni, és mesélni is.

A Művészet nem a Nagyváros Nagyszlopos Nagyműcsarnokaiban lakik csak? Sem nem csak a bordalfesztivál, fesztiválkulturádömping, tenkeskapitányaoperettsiklósvárba, Placido Domingo operaverseny lehet?

Lehet Más? Sőt, lehet hozzá beszélni, benne lenni, életemből hozzá – *közöm?* Meglepő tapasztalat lehet, ebben a formában talán konkrétabb, és mélyre hatóbb, mint egy új, akár kortárs szobor puszta megjelenése, felállítása a faluban.

Persze, hogy hogyan „realizálódik” mindez, végül az lesz a „mű”. A mindebből összeálló film lesz a végpont. A film közös megnézése. A reflexió reflexiója. Emlékek egy sosem volt rituáléból...

+

A pécsi ÁRNYÉKSZÍNHÁZ hagyományosabb jellegű színházi előadások mellett performanszokban és akciókban – kimondott public art eseményekben., kezdettől fogva kultúrgerilláskodik. A 2010-es pécsi kultúrfővárosi művészeti tanács indignáltan utasítja vissza az efféle gerillaharcot. Új városi ünnepek megteremtésével pályáztunk pedig – CIVILIZÁCIÓS GYAKORLATOK / Népi kommunikációs játék/ Tisztulási, és Túlélési Gyakorlatsor (ld. mellékletek). SzilágyiEszterAnna